

Elżbieta Matyaszevska,

historyk sztuki, doktor nauk humanistycznych. W latach 1985-1990 członkini ogólnopolskiego zespołu badawczego przy Instytucie Sztuki PAN w Warszawie, prowadzącego badania nad polskim życiem artystycznym drugiej połowy XIX wieku, w ramach programu węzłowego *Polska kultura narodowa, jej percepcje i tendencje*. W 1991-1993 sekretarz naukowy zespołu przy Instytucie Sztuki PAN, przygotowującego katalog dzieł malarzkich Jana Matejki w związku z rocznicami 150-lecia urodzin i 100-lecia śmierci artysty - dwutomowa publikacja, do której napisała też kilkadziesiąt haseł katalogowych, została wydana w 1993 roku pod tytułem *Matejko. Obrazy olejne. Katalog*. W latach 1992-2001 współpracowała z redakcjami lubelskich i warszawskich periodyków (m.in. „Przegląd Akademicki”, „Dziennik Wschodni”, „Akcent”, „Wnętrze Twojego Domu”, „Dobre Wnętrze”, „Zabytki-Heritage”), publikując relacje z wystaw sztuki dawnej i współczesnej, a także cykliczne teksty z zakresu historii ubioru, mody i rzemiosła artystycznego.

fot. Tomasz Cichawa

Elżbieta Matyaszevska od lat utrzymuje aktywny kontakt z Instytutem Historii Sztuki KUL, uczestnicząc w organizowanych sesjach naukowych oraz działalności kulturalno-naukowej na rzecz miasta Lublin. W roku 2008 koordynowała prace mające na celu zorganizowanie przy Instytucie Historii Sztuki KUL zajęć z historii sztuki dla członków Uniwersytetu Trzeciego Wieku, z którym współpracuje jako wykładowca. Wykłada również dla członków UTW w Tomaszowie Lubelskim i Świdniku. Od roku 2011 prowadzi współpracę z Filharmonią Lubelską w ramach Akademii Muzyki i Plastyki (oferta skierowana do szkół ponadpodstawowych Lublina i regionu), przygotowując prezentacje z zakresu sztuk plastycznych, wpisujące się w określone tematy muzyczne. Ponadto, w ramach działalności dydaktycznej, prowadziła zajęcia obejmujące najważniejsze zjawiska z dziejów sztuki nowoczesnej i najnowszej, zarówno polskiej, jak i powszechnej w Wyższej Szkole Humanistyczno-Przyrodniczej w Sandomierzu, wykłady o sztukach pięknych dla członków Uniwersytetu Otwartego KUL, a także zajęcia specjalizacyjne na Studiach Podyplomowych przy Instytucie Historii Sztuki KUL. W ostatnich latach pracowała w Instytucie Leksykografii KUL na stanowisku adiunkta, prowadząc dział sztuki religijnej i redagując hasła z tego zakresu tematycznego do *Encyklopedii Katolickiej*. Należy do Stowarzyszenia Historyków Sztuki.

Elżbieta Matyaszevska jest autorką książki „Wierzę w cuda nie od dziś”. *Religia w życiu i twórczości Jana Matejki* (Lublin 2007) oraz kilkunastu publikacji naukowych i popularnonaukowych w zakresie ikonografii chrześcijańskiej i malarstwa polskiego, a także wielu haseł z dziedziny historii sztuki zamieszczonych w *Encyklopedii Katolickiej*.

Elżbieta Matyaszevska jest autorką książki „Wierzę w cuda nie od dziś”. *Religia w życiu i twórczości Jana Matejki* (Lublin 2007) oraz kilkunastu publikacji naukowych i popularnonaukowych w zakresie ikonografii chrześcijańskiej i malarstwa polskiego, a także wielu haseł z dziedziny historii sztuki zamieszczonych w *Encyklopedii Katolickiej*.

200 lat spółdzielczości na ziemiach polskich

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

Spotkanie z historykiem sztuki dr Elżbietą Matyaszevską „Ludowa dama”, czyli opowieść o Zofii Stryjeńskiej

„Ludowa dama”, czyli opowieść o Zofii Stryjeńskiej

W dziedzinie sztuki dekoracyjnej ma pani Stryjeńska więcej do powiedzenia niż ktokolwiek inny w Polsce – powiedział w roku 1924 Karol Frycz, oceniając stan ówczesnej sztuki polskiej. A czas był wtedy wyjątkowy. Zaledwie parę lat wcześniej Polska odzyskała upragnioną niepodległość, toteż czyniono wielki wysiłek, by nie tylko odbudować jej struktury państwowe, ale też jak najtrwalej umocnić tożsamość narodową. W tym ostatnim niezwykle pomocna okazała się sztuka, zwłaszcza ta poszukująca tzw. „stylu narodowego”, czyli sięgająca do motywów ludowych i prasłowiańskich. Jej najwybitniejsza

przedstawicielką w okresie międzywojennym była właśnie **Zofia Stryjeńska**, malarzka, ilustratorka, graficzka, projektantka tkanin i zabawek dla dzieci. Artystka, która całym swoim twórczym życiem zapracowała na tytuł „księżniczki sztuki polskiej”. Swoją wyjątkowy status potwierdziła w roku 1925 podczas międzynarodowej Wystawy Sztuk Dekoracyjnych w Paryżu – była autorką dekoracji Pawilonu Polskiego i otrzymała wówczas cztery Grands Prix w działach dekoracji architektonicznej, plakatu, tkaniny i ilustracji książkowej. Wtedy została także uhonorowana Krzyżem Kawalerskim Legii Honorowej.

Była postacią niezwykle barwną. Jej burzliwe życie mogłoby posłużyć za kanwę dla niejednego hollywoodzkiego filmu. Przyszła na świat w roku 1891 w rodzinie krakowskiego przedsiębiorcy Franciszka Lubańskiego, posiadającego w okresie największej prosperity pracownię rękawiczek wraz ze sklepem

oraz kilka kamienic. Jako dziecko żyła więc we względnym dobrobycie, dość wcześnie objawiając nieprzeciętną wrażliwość artystyczną i talent malarski. Zabierana niemal codziennie przez ojca na krakowski jarmark, z uwagą przypatrywała się typom ludzkim i zaczęła uwieczniać je na papierze. Z czasem uzależniła się od owej folklorystycznej tematyki, zyskując żartobliwy przydomek „Ludowa dama”. Od początku marzyła o poważnych studiach artystycznych, ale wówczas do państwowych Akademii Sztuk Pięknych kobiet raczej nie przyjmowano. W roku 1909 rozpoczęła więc naukę malarstwa w krakowskiej Szkole dla Kobiet Marii Niedzielskiej, dodatkowo szlifując swój talent jako ilustratorka dwóch krakowskich czasopism. Po dwóch latach postanowiła jednak wyjechać do „Mekki” ówczesnej sztuki, czyli do Akademii Monachijskiej, wciąż jednak zamkniętej dla kobiet. W tym celu obcięła więc włosy, wdziała męski strój i zaopatrzyła się w dokumenty swego brata. Na studia zapisała się jako... **Tadeusz Grzymała**. Tę mistyfikację udało się jej utrzymać przez cały rok bardzo intensywnych studiów. Kiedy koledzy-malarze zaczęli coraz bardziej podejrzewać, że z „Tadeuszem Grzymałą” jest coś nie tak, w panice opuściła Monachium i wróciła do Krakowa. Tutaj dość szybko została dostrzeżona przez krytykę - Jerzy Warchałowski napisał, iż jest „fenomenalnym, samorodnym talentem”. Młoda artystka rzuciła się w wir pracy, a jej znakami rozpoznawczym stały się kolorowe kompozycje o tematyce ludowej, ukazujące w zgeometryzowanej, nieco zamaszystej formie polskie legendy, obyczaje i tradycyjne tańce. Dzięki takim realizacjom Zofia Stryjeńska stała się swoistą ambasadorką „oficjalnej” sztuki Drugiej Rzeczypospolitej, wpisując się jednocześnie w europejski nurt stylu *art deco*.

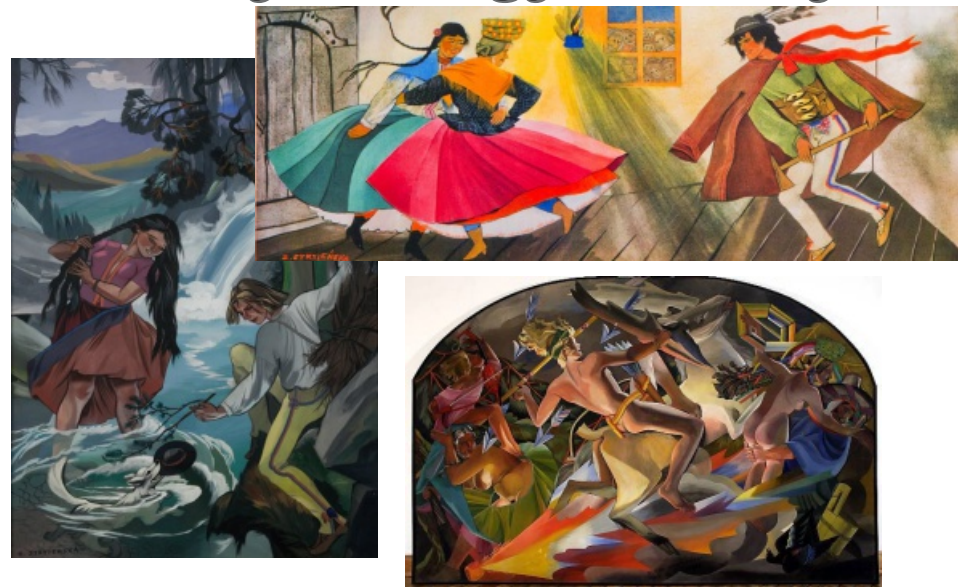
200 lat spółdzielczości na ziemiach polskich

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

Spotkanie z historykiem sztuki dr Elżbietą Matyaszewską „Ludowa dama”, czyli opowieść o Zofii Stryjeńskiej

Spotkanie odbędzie się

we wtorek 31 maja 2016 r. o godz. 18.00

w sali widowiskowej Domu Kultury LSM
w Lublinie, ul. K. Wallenroda 4a, tel. 81 743 48 29

www.domkulturyism.pl

Wstęp wolny